

WARNS, DE HERVORMDE KERK

HET GEBOUW

Ongeveer in het midden van het langgerekte, op een glaciale heuvelrug gebouwde dorp Warns staat de nog hoger gelegen kerk, die in de Middeleeuwen was gewijd aan de H. Johannes de Doper. Uit het gebruikte materiaal en het metselwerk van de tufstenen toren blijkt dat de voormalige Romaanse kerk in de tweede helft van de 12de eeuw moet zijn gebouwd. De torenspits werd in 1729 vernieuwd en vervangen door de huidige, ingesnoerde achtkantige spits, gedekt met leien. In 1877 werd de toren aan de gemeente Hemelumer Oldeferd (thans Nijefurd) overgedragen. Een conserverende restauratie werd in 1974-'75 uitgevoerd.

De toren bestaat uit een vlak benedenlid van twee verdiepingen en een bovenlid dat iets terugspringt en ook twee verdiepingen heeft. Dit deel heeft hoeklisenen en boogfriezen in ieder vlak. Gedeeltelijk onder het maaiveld aan de westzijde van de toren is een (dichtgemetselde) ingang.

Het schip is duidelijk later aangebouwd. In 1682 deed de grietman daartoe een schenking van 300 goudgulden en werden verschillende gebrandschilderde ramen gesticht. De kapconstructie is in 1720 tijdens een grote verbouwing geheel vernieuwd en was met blauwe dakpannen gedekt (nu met leien). Aan de oostzijde van het schip is in de jaren '30 van deze eeuw een consistorie aangebouwd. Zowel exterieur als interieur zijn in de jaren 1985 / '86 gerenoveerd.

Het hernieuwde kerkschip sluit aan bij de voorreformatorische bouwtraditie door de oost-west oriëntatie in de lengterichting. Het schip heeft een driezijdig gesloten koor en is geheel gemetseld in kleine bakstenen. Het muurvlak is horizontaal geleed door de rondbogige ramen en vertikaal door een inspringing ter hoogte van de waterdorpel van de ramen en een uitmetseling bij de dakgoot.

Aan de noordzijde van de kerk is een gedenksteen, voorzien van een gekroond wapenschild, ingemetseld. Het is een herinnering aan de eerste-steenlegging. De lezing van de inscriptie is:

Isaacus Martinus AB Adius / Extructium Sacrarum harum /
Warnensis Ecclesia(e?) Aedium primum / apposuit lapidem Anº A(e?)rae /
Christianum (-ae?) XVII / calend May MDCLXXXII //, (15 april 1682).

De ingang aan de zuidzijde van de kerk is versierd met een zandstenen omlijsting, bestaande uit pilasters, een hoofdstel en een halfrond fronton. In het fries is een gebeeldhouwde banderolle aangebracht, waarvan het opschrift als volgt luidt:

"Int laer 1682 is dese kerck gebout onder Bestieringe van /
Gellius Wibrandus van Jongestal Griteman van heme /
lumer-oldevaert en: Noordwolde in 10 Jaer bedieninge //

Daarboven is een staand ovalen raam aangebracht ter verlichting van de kraak. De gebeeldhouwde zandstenen omlijsting bevat een doodshoofd, een gevleugelde zandloper en vruchtrossen: symbolen van de vergankelijkheid.

HET INTERIEUR

Men bereikt de kerkzaal via een kleine voorhal. Hier bevond zich voorheen de consistoriekamer. In de jaren '60 is deze ruimte gerenoveerd, waarbij enkele 17de eeuwse grafzerken uit het zicht verdwenen. De kerkinrichting is sober, maar van een smaakvolle distinctie. Het blauw geschilderde houten tongewelf is in zes traveeën verdeeld door "gordelbogen" en trekbalen. Deze rusten middels sleutelstukken en houten stijlen op stenen consoles van pilasters. Tussen de stijlen zijn rondboogramen, waarvan de ijzeren traceringen in 1986 zijn vervangen door houten. De geleding van de wand is identiek aan die van het exterieur. In het liturgische centrum, ook oorspronkelijk reeds aan de oostzijde van de kerk, is het laat 17de eeuwse meubelensemble weliswaar bewaard gebleven, maar niet ongewijzigd. Buiten het doophek staan tegen de buitenmuur twee herenbanken. Het ruggeschot van beide is verhoogd met daarop een (niet geïdentificeerd) wapenschild. Binnen het doophek, met balusters, staan aan weerszijden de kerkeradsbanken, waarvan het ruggeschot en de hemel eveneens zijn vernieuwd. Het doophek en het gebruik van brede, onversierde eikenhouten planken voor de banken doen een mogelijke Hollandse invloed vermoeden. De preekstoel is wellicht iets ouder. De zeskantige kuip van de kansel rust op een zuil. De panelen, de hoeken en het ruggeschotpaneel zijn voorzien van gebeeldhouwde vruchtrossen met afhangende koordkwasten. Aan de trap van de preekstoel is een draaibare koperen doopbekkenhouder met bekken bevestigd. Bij de aanleg van de centrale verwarming in 1966 werden fragmenten van een rode Bremer zandstenen altaarmensa gevonden. Deze fragmenten zijn eerst later aaneengevoegd en onder de preekstoel ingelegd, maar nu aan het oog onttrokken. Aan de westzijde van de kerkzaal is de

kraak. Deze wordt in het middenpad gestut door vier pilaren. Op de kraak staat het orgel. Hoewel er in de kerkrekeningboeken in 1716 sprake is van een orgel vermeld men in 1849: "Deze kerk is een oud gebouw (...) zonder orgel". Het huidige orgel is gebouwd door de Fa. Dekker uit Goes in de 20-er jaren van deze eeuw. Het front is zeer eenvoudig; het krulwerk van de vleugels bevat een trompet en een dwarsfluit. De dispositie van het orgel is:

Prestant 8'; Viola da gamba 8'; Bourdon 16'; Holpijp 8'; Octaaf 4'; Bourdon 16
pedaal: Flute dolce 4'; Octaaf 2'; Quint 3'; Cornet 4'; Trompet 8'.

BIJZONDERHEDEN

Twee oude luidklokken in de toren overleefden de Tweede Wereldoorlog. De kleine klok dateert uit 1523 en is voorzien van het volgende opschrift:

DI MI HEBBEN DOEN MAKEN / GOD LAETSE IN HEMELRIEK /
GHERAKEN ANNO DOMNI MCCCCXXIII //

De grote klok werd in 1710 vervaardigd en is eveneens voorzien van een opschrift, dat luidt:

Amstelodami anno MDCCX Claes Noorden et Jan Albert de Grave me fecerunt. Door
ordre van Hoog Ed. Grietman J. v.d. Wayen en een sijner volmagten Tiaerd Sibles bestelt door Claes
Allerts in de maan April anno 1710.

Dolf van Weezel Errens
1988

Literatuur:

-Anoniem: Kerkvoogdij Warns wilde afbraak. Toren staat nog dankzij ruilhandel met gemeente.
In: Friesch Dagblad, 8 jan. 1982.